

Länstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

1 (4)

Datum
2017-05-02

Diarienummer
432-3468-2016

Luleå kommun
Stadsbyggnadsförvaltningen, Fastigheter
Mikael Wänstedt
971 85 Luleå

Beslut att häva byggnadsminnesförklaringen av massmagasinen i Karlshäll, Karlsvik 1:1, Luleå kommun

Länstyrelsens beslut

Länstyrelsen beslutar med stöd av 3 kap 15 § Kulturmiljölagen att häva byggnadsminnesförklaringen av massmagasinen i Karlshäll, Karlsvik 1:1, Luleå kommun.

Beslutet innebär att skyddsbestämmelserna upphör att gälla.

Redogörelse för ärendet

Massmagasinen i Karlshäll byggnadsminnesförklarades den 30 november 2001 (dnr 221-17821-92).

Den 25 juni 2016 brann byggnaderna ned till grunden.

Länstyrelsen har besökt platsen den 29 juni 2016 och besiktat brandresterna.

Länstyrelsen har samrått med Riksantikvarieämbetet som har svarat på frågor angående eventuell fortsatt skyltning/information på platsen för magasinen och skydd i relation till riksintresse kulturmiljö som platsen för magasinen ingår i. Riksantikvarieämbetet har funnit att ett hävande av byggnadsminnesförklaringen är motiverat (2016-10-27).

Skäl för Länstyrelsens beslut

Magasinens historia och sammanhang:

Massmagasinen hörde till en trämassefabrik för mekanisk tillverkning av pappersmassa som drevs från 1912 till 1962. Det första, nordvästra magasinet byggdes 1913 och det andra, det sydöstra byggdes 1927. Till trämassefabriken byggdes åtta arbetarbostäder med två lägenheter i varje hus. I dag återstår endast en av bostäderna och fabriksbyggnaderna revs 1974 efter att ha stått tomma. Torkeriet till träsliperiet byggdes i Karlsvik och det finns kvar och används av Malmbanans vänner.

Karlshäll och det närliggande Karlsvik är ett bostads- och industriområde bebyggt från slutet av 1800-talet. Där fanns dåtidens tunga industrier som även i dag präglar bilden av Norrbotten, samt bostäderna som granne till industrin. Sågverk etablerades 1874 och drevs fram till ca 1900, järnverk drevs från 1906-1925. I dag finns ett antal grunder efter

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

2 (4)

Datum
2017-05-02

Diarienummer
432-3468-2016

industrierna, enkla kajplatser och lämningar samt bostadsområdet och nämnda torkeribyggnad.

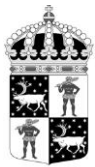
Foto på trämassfabriken med magasinerna och kaj, från 1929, fotograf okänd, källa Luleå stadsarkiv

Historien tog en annan vändning under andra världskriget då verksamheten vid massfabriken låg nere. Magasinen uppläts då som förråd till den tyska krigsmakten. Järnvägsspår från magasinerna anslöt till Malmbanan och Stambanan och magasinerna hade en strategisk plats för vidare transporter. Tyska fartyg kunde lasta och lossa varor och materiel som skulle användas i kriget i Ryssland samt för deras trupper i Norge. Magasinen har sedan dess kallats ”tyskmagasinen”. På en av magasinens väggar mot kajen satt en stor skylt med text på tyska och engelska om varning för brandfara och förbud att röka på kajen. Skylten satt sedan kvar efter kriget som en tydlig påminnelse om händelserna. Det är en del av historien men vi talar inte så ofta om dessa händelser och de svenska eftergifterna.

Få byggnadsminnen berättar en så komplex historia som dessa magasin som även var några av Sveriges största träbyggnader, vilket förstärkte upplevelsen av byggnaderna och platsen med den långa kajen och den historia som magasinerna representerade. Länsstyrelsen motiverade beslutet om byggnadsminne med att magasinerna med deras historiska bakgrund och utformning skulle anses som ”synnerligen märkliga” och uppfyllde därmed de kulturhistoriska kraven för en byggnadsminnesförklaring.

Malmbanans vänner nyttjade det norra magasinet för att förvara lok och vagnar. Dessa vagnar skadades svårt av branden. Det södra magasinet stod tomt.

Luleå kommun är fastighetsägare och har efter branden städad upp området och tagit bort brandresterna. Man har gjort provtagningar i mark för att kontrollera eventuella föroreningar som kan finnas efter verksamheterna i byggnaderna.

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

3 (4)

Datum
2017-05-02

Diarienummer
432-3468-2016

Magasinen var enkla träbyggnader utan isolering och innerväggar och med bjälklag uppbyggt av trä. På taken låg en modern plåttäckning. Branden var omfattande och byggnaderna brann ned till grunden och därmed har också deras kulturhistoriska värden försvunnit.

Byggnadsminnet har efter branden blivit ändamålslost.

En viktig del av de kulturhistoriska värdena var byggnadernas autenticitet som påminnelse om den tidiga industrihistorien och händelserna under andra världskriget. En rekonstruktion skulle kunna vara praktisk möjlig men enligt Länsstyrelsens bedömning skulle inte historien lika väl kunna förmedlas genom nya kopior

Länsstyrelsen har dragit slutsatsen att en rekonstruktion alltså inte är meningsfull ur kulturhistorisk synpunkt för att behålla byggnadsminnesskyddet.

Länsstyrelsen anser därmed att byggnadsminnesbeslutet kan hävas.

Foto efter branden, från söder mot platsen för magasinen, brandrester av skjutdörrar, Länsstyrelsen

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

4 (4)

Datum
2017-05-02

Diarienummer
432-3468-2016

Foto nordvästra magasinet, Länsstyrelsen

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Luleå. I bilagan finns närmare upplysningar om hur man gör.

Beslutande

Beslut i ärendet har fattats av enhetschef för Samhällsplanering och kulturmiljö, Patrik Wallgren efter föredragning av antikvarie Agneta Rehnberg.

Detta beslut saknar underskrifter då det är godkänt i Länsstyrelsens elektroniska system.

Bilaga:

Hur man överklagar

Kopia till:

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se
Norrbottens museum, Box 266, 971 08 Luleå
Malmbanans vänner, Arcusvägen 95, 975 94 Luleå